VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kansainväliset rahoitusasiat
Kristina Sarjo 27.2.2020

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

E 62/2019 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Vihreän siirtymän rahoitus; Kestävä Eurooppa-investointiohjelma

Euroopan vihreän kehityksen **investointiohjelmaa** koskeva tiedonanto julkistettiin 14.1.2020. Euroopan vihreän kehityksen investointiohjelma ja oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi ovat osa Euroopan vihreää kehitysohjelmaa (Green Deal) ja ne muodostavat ohjelman investointipilarin.

Tavoitteena on saada **liikkeelle vähintään biljoonan eli 1000 miljardin euron kestävät investoinnit**. Keskeisinä toimenpiteinä on ohjata julkisia investointeja vihreän siirtymän rahoitukseen ja mobilisoida myös yksityisiä varoja EU:n rahoitusvälineiden, erityisesti InvestEU-ohjelman, kautta. **Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismilla** pyritään varmistamaan, että vihreä siirtymä on reilu ja oikeudenmukainen.

Tarkoituksena on myös luoda **sääntelykehys**, joka helpottaisi ja houkuttelisi julkisia ja yksityisiä investointeja, jotta siirtymä kohti ilmastoneutraalia, vihreää, kilpailukykyistä ja osallistavaa taloutta voidaan toteuttaa.

Euroopan vihreän kehityksen investointiohjelmalle on asetettu **kolme päätavoitetta**:

- Lisätä siirtymän rahoitusta ja kanavoida EU:n talousarviosta ja siihen liittyvistä välineistä sekä InvestEU:sta kestävien investointien tukemiseen rahoitusta, jolla toteutetaan kestäviä investointeja vähintään biljoonalla eurolla. Euroopan investointipankilla on tässä yhteydessä keskeinen rooli.
- Luoda yksityisille sijoittajille ja julkiselle sektorille suotuisat puitteet toteuttaa kestäviä investointeja.
- Tarjota tukea hankkeiden toteuttajille yksityisellä ja julkisella sektorilla kestävien hankkeiden määrittämisessä ja toteuttamisessa.

Komissio on jo aiemmin seuraavaa rahoituskehyskautta koskevissa esityksissään ehdottanut, että ilmastotoimiin ja ympäristöön liittyviin menoihin käytetään 25 prosenttia tulevan rahoituskauden talousarvion koko määrästä. InvestEU:n avulla on tarkoitus vivuttaa vuosina 2021–2030 yksityisiä ja julkisia ilmasto- ja ympäristöinvestointeja noin 279 miljardia euroa. Annettavan EU:n talousarviotakuun ansiosta EIP-ryhmä ja muut toteutuskumppanit voivat rahoittaa enemmän ja riskialttiimpia hankkeita ja saada mukaan yksityisiä sijoittajia.

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 Valtioneuvosto

Puh 0295 16001 (vaihde)
Faksi 09 160 33123

valtiovarainministerio@vm.fi

Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi on keskeinen väline, jonka avulla varmistetaan, että siirtyminen ilmastoneutraaliin talouteen toteutetaan oikeudenmukaisesti niin, että ketään ei jätetä jälkeen. Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin avulla on tarkoitus tarjota **kohdennettua tukea**, jotta kaudella 2021–2030 saadaan investoitua vähintään 143 miljardia euroa niillä alueilla, joilla siirtymän yhteiskunnalliset ja taloudelliset vaikutukset ovat suurimmat.

Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi käsittäisi **kolme pääasiallista rahoituslähdettä**:

- **Oikeudenmukaisen siirtymän rahastoon** on tarkoitus osoittaa EU:n talousarviosta 7,5 miljardia euroa *uusia* varoja pääasiassa avustuksia varten alueille, joilla on runsaasti työvoimaa kivi- ja ruskohiilen, öljyliuskeen ja turpeen tuotannossa. Tämän avulla arvioidaan toteutettavan 35 -50 miljardin euron uudet kestävät investointihankkeet. Jäsenmaiden on määrä täydentää rahaston määrärahoja omista Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahasto plussan varoistaan siirtomekanismin avulla.
- I**nvestEU-ohjelmaan kuuluvan oikeudenmukaisen siirtymän erityisjärjestelyn** tavoitteena on saada liikkeelle jopa 45 miljardin euron investoinnit liittyen esim. hiilestä irtautumista koskeviin hankkeisiin ja alueiden talouden monipuolistamiseen. Eritysjärjestelyn tavoitteena on houkutella yksityisiä investointeja.
- **EIP:n kanssa toteutettava ja EU:n talousarviosta tuettava julkisen sektorin lainajärjestelyn** tavoitteena on saada liikkeelle 25–30 miljardin euron investoinnit esim. energia- ja liikenneinfrastruktuuriin, kaukolämpöverkkoihin ja rakennusten kunnostamiseen.

Tuen saaminen edellyttää **alueellisten oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmien** laatimista. Rahastosta voivat saada tukea kaikki EU:n jäsenmaat siirtymähaasteen suuruus, yhteiskunnalliset haasteet sekä jäsenvaltion taloudellisen kehityksen taso huomioon ottaen. Valtioneuvosto tulee antamaan erillisen kirjelmän eduskunnalle oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta. Tätä kirjelmää valmistellaan työ- ja elinkeinoministeriön johdolla.

Euroopan investointipankin rooli Euroopan vihreän kehityksen investointiohjelmassa on tärkeä. EIP on tärkein InvestEU:n toteutuskumppani 75 prosentin osuudella. InvestEU:hun kuuluu erityinen oikeudenmukaisen siirtymän järjestely, jolla luodaan lisäinvestointeja alueilla, joilla vaikutukset ovat suurimmat. Toiseksi EIP osallistuu EU:n talousarviosta tuettavaan julkisen sektorin lainajärjestelyyn myös omalla riskillä myönnettävällä lainoituksella. EIP:n odotetaan edistävän Euroopan vihreän kehityksen investointiohjelmaa siten, että EU:n rahoitusvälineiden avulla saadaan liikkeelle noin 250 miljardin euron investoinnit. Lisäksi EIP on ilmoittanut kaksinkertaistavansa ilmastorahoitustavoitteensa nykyisestä 25 prosentista 50 prosenttiin vuoteen 2025 mennessä, joka toteutuessaan lisää ilmastohankkeiden rahoitusta merkittävästi.

Komissio on ilmoittanut **tarkastelevansa valtiontukisääntöjä** sekä julkisia hankintoja koskevia sääntöjä 2021 mennessä ympäristön ja energia osalta, jotta ne olisivat linjassa vihreän kehityksen kanssa. Lisäksi komissio aikoo arvioida innovaatio- ja modernisaatiorahastojen roolia osana päästökauppajärjestelmän tarkistusta.

Komissio jatkanee työtään **rahoitusmarkkinoiden viherryttämisessä** päivittämällä kestävän rahoituksen strategian vuoden 2020 kolmannen neljänneksen aikana. Kestävän rahoituksen luokitusjärjestelmän (ns. taksonomia) osalta komissio jatkaa työtä teknisten tarkastusvaatimusten osalta ja samalla tutkii luokitusjärjestelmän mahdollista laajempaa hyödyntämistä.

Suomen kanta

Suomi kannattaa tavoitetta siirtymisestä ilmastoneutraaliin talouteen Euroopassa vuoteen 2050 mennessä. Kyseessä on mittava haaste, mutta samalla myös mahdollisuus. Suomi korostaa, että siirtymä ilmastoneutraaliin talouteen luo myös merkittäviä liiketoiminta-mahdollisuuksia.

Suomen hallitus on hallitusohjelmassaan asettanut tavoitteeksi sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävän Suomen rakentamisen. Suomi muun muassa tavoittelee hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä. Komission esittämä investointiohjelma on linjassa Suomen asettamien ilmastotavoitteiden kanssa.

EU:n talousarvio sekä jäsenvaltioiden julkinen rahoitus eivät yksin riitä huomattavien investointitarpeiden rahoittamiseen. Julkisen rahoituksen rooli on vauhdittaa yksityisen rahoituksen suuntautumista vihreisiin kohteisiin. On ensiarvoisen tärkeää, että EU:ssa luodaan suotuisat puitteet ja tarkoituksenmukaiset instrumentit, joiden avulla voidaan mahdollisimman kustannustehokkaasti kannustaa yksityisiä toimijoita edistämään ja rahoittamaan kestäviä investointeja.

Suomen kantoja Euroopan vihreän kehitysohjelmaan tullaan tarkentamaan ohjelmaan sisältyvien aloitteiden ja lainsäädäntöehdotusten sekä niihin liittyvien rahoitusratkaisujen täsmentyessä.